

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 „ — „
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	12 frt — kr.
Negyedévre	3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáca u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, április 6.

Végtárgyalás a kavics-hordási bűnyűben.

Két esztendei huza-vona után végtárgyalás alá került a sár- és kavics-hordásból keletkezett bűnyű. Kár, hogy nem előbb, mert így több ideje volt terjednie a lappangó gyanunak, ami nem erősítette a bizalmat a városi adminisztráció iránt.

Mert nem az itt a főkérdés, mennyi a város kára? Maga a polgármester sem tudott ma erre vonatkozólag felvilágosítást adni; holnap Ragány főszámvevő sem szolgáltathat pontos adatokat. Nagyon sokra véleményünk szerint sem megy a város anyagi kára.

De ki tudja megmérni az erkölcsi kárt?!

Ma még csak váddal állunk szemben. Bűnösnek senkit nem mondhatunk. Tanuvallomásokra még nem került a sor. Csak a vádlottakat hallgatta ki a bíróság. De az már a vádlottak vallomásaiból is tény, hogy visszaélések, szabálytalanságok történtek, a számadásokat nem vezették rendben, az ellenőrzés lanyha, hiányos volt. És mindez így ment nem egy-két évig, hanem egy egész évtizeden keresztül.

Hogy kit terhel mindezekért a felelősség? — a bíróság feladata kutatni. Miniket itt első sorban az érdekel, hogy levonjuk a tanulságot a — jövőre. Igaz, hogy itt is beh bizonyul a közmondás: Maga káran tanul a magyar; — de jobb későn, mint soha.

Nem akarjuk ezt a panaminót felfújni

és a Kriványiáddal egy sorba helyezni; de ami a városnak nem jelentéktelen anyagi és nagyon jelentékeny erkölcsi kárával jár, azt kicsinyelni sem szabad. Örülünk, hogy kevesebb kárunkon tanulhatunk, mint mások.

Arra sem akarjuk ezt az alkalmat felhasználni, hogy a törvényhatósági autonomia eltörlését és a közigazgatás államosítását sürgezzük. A mostani kormányban ugyan többet bizhatunk mint elődjében, de nem vagyunk barátai a túlzásig menő centralizációnak.

Arra azonban kell, hogy éppen autonómiánk érdekében ez az eset is figyelmeztessen bennünket, hogy a patriarchalizmus kora letűnt, amint a patriarchális erkölcsök eltűntek.

* * *

— Első nap. —

Nagyvárad város kárára a kavics- és sárszállításnál elkövetett nagymérvű család ügye ma került a kir. törvényszék elé. Ez a végtárgyalás, mely elé roppant érdeklődéssel néz a város egész közönsége, lesz hivatva a bűnyű egész részleteit nyilvánosságra hozni s megszüntetni valahára a hónapok óta tartó izgalmat.

Három vádlott ül a vádlottak padján: Csepely Zsigmond volt útkaparó, Deák József útmester és Munk Jakab vállalkozó.

A tárgyalás igen széles mederben indult és semmi remény sincs arra, hogy e héten ítéletet hozzanak benne. A város kárának megállapítására nézve újabban elrendelték Ragány János főszámvevő kihallgatását. A kihallgatandó tanuk száma 36.

A tanács elnöke Nagy József, szavazóbírák: Grám Sándor és dr. Mikó Gyula, jegyző Misley Gyula.

Csepely Zsigmond védője dr. Kiss Dénes, Deák József útmesteré dr. Várady Zsigmond, Munk Jakab vállalkozóé Rádl Ödön.

A bűnyű előterjesztése.

Elnök előterjeszti a bűnyű részleteit. Csepely Zsigmond hatásköre és feladata volt, hogy ellenőrizze a város számarád olgozó fuvarosokat. Az ellenőrzés pedig az u. n. rovás-fákkal történt, vagyis az utkarparó minden fordulánál egy rovást csinált az összetett rovás-fákra. Csepely Zsigmond utkarparó azonban nem csak annyit rőtt, amennyit fordultak, hanem bizonyos pénzjutalomért többet is. Pld. 12 rovás helyett 24-et rőtt. Deák József útmesternek kellett volna ellenőrizni az utkarparót, ő azonban ezt nem tette, hanem a csalásban testvériesen megosztottak. Azonkívül még trágyát is hordtak a város költségén és pedig a nagyvárad i. sz. káptalan engedelmével a Kommandáns rétre kellett volna szállítani.

A trágyát azonban nem odavitték, hanem sokkal távolabbi helyekre: Busch, Hegedüs, Diósi és Deák szőléjébe, amivel szintén kárt okoztak a városnak. A két vádlott ellen tehát a kir. törvényszék a b. B. t. k. 379. §-ába meghatározott család és a 363 §. és 362 §-ában meghatározott hülsen kezelés miatt emelt vádat.

A polgármester kihallgatása.

Elnök: Nyilatkozzék polgármester ur a felől, hogy ezen család miatt szenvedett-e a város valami kárt s támaszt valami igényt a vádlottak ellen?

Bulyovszky József dr.: Itt mintaszerű számadatokkal nem lehet kifejezni a város által szenvedett kár összegét. Pld. a trágyahordás.

Elnök: Hogyan jött a dolog tudomására?

Bulyovszky dr.: Még midőn kir. ügyész voltam jelent meg előttem Zana agoston s a városnál folytatott bizonyos üzelmekről tett

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Tizenöt év után.

Irta: Kiss Rezső.

Sötét éjszaka volt.

Olyan mint a rossz lelkiismeret.

Az idő éjjelre járt. Minden ablak sötét volt már a faluban. csak a Cseggő Jánosné viskójának az ablakából pislogott ki a gyöngye mécsvilág.

Egy férfi alak közeledett az ablak alá s mikor odaért, befelé kandikált.

De nem láthatott be, mert az ablak be volt terítve egy nagy téli kendővel.

Nyöszörgés hallatszott ki és siró női hang.

A leselkedő megremegett ettől a hangtól.

— Ez az Ágnes hangja, ez az ő sirása! Jaj édes Teremtőm, vajjon mi a baja, vajjon jóra, vagy rosszra jöttem-e haza!?

Bezörgetett az ablakon.

— Ki az ott? kérdé Ágnes, miközben az ablakról félre húzta a kendőt és kinézett.

— Én vagyok Ágnes lelkem! Bocsáss be! Jaj csak hogy még egyszer láthatlak!

Kinyitotta a kapu ajtó és Csengő János zokogva ölelte keblére Ágnes, a feleségét. A hogy aztán bementek a házba, Csengő János, az a megtört, öreg, dereshaju ember legényes hévvel, szeretettel ölelte megint magához a hitese társát. Csókjaival elárasztotta. Nagy örömmel ragyogott le az arcáról.

Beszélt sokat és gyorsan, mint a kinek nagy az öröme.

Az asszony a »hozta Isten kelmed«-en kívül egy szót sem szólt, csak fájoan, szomoruan nézett az urára.

— Vártál-e haza Ágnes? Vagy a te szived is elfordult tőlem? — kérdé János.

— Hogyne vártam volna . . . Vártam ezen a héten, minden nap, minden órán, hiszen tudtam, hogy már kitélt az ideje. De hogy már esztendeje nem kaptam írását, azt kezdtem hinni, hogy meghalt . . . Jaj de megsírtam kelmedet . . . A lelke üdvösségeért már misét is szolgáltatam be az egek Urának.

— Áldjon meg az Ur Isten a jószágodért. De jó is vagy, hogy a te szereteted nem fogott el . . . De hát miért vagy oly szóltan? Vagy talán mégis már nem szeretsz, csak szánsz?

Az asszony oda ült az ura mellé. Könnyei megeredtek s végig mosták két arcát. Azután csókolta az ura durva, sárgás orcáját . . . czirógatta . . .

— Én most is szeretem kelmedet János, hiszen hozzám, a családjához jó volt. Ha az egész világ szemében bűnös is, előttem nem az, hanem csak olyan, mint régen volt, mikor összekerültünk . . . Szerencsétlen csak a kelmed, de nem bűnös.

— Hej, meg is szenvedtem már a bűnömért Ágnes, bocsáss is meg hát nekem azért a gyalázatért, a mit rád borítottam a cselekedetemért. Becstelen . . . rabló ember voltam

. . . nem tagadom, — hiszen tudod . . . Megöltem azt az ördöglelkű uraságot, a miért egy heti keserves munkám bérént levonta, letagadta. Téli volt, nyomorogtunk, te éppen beteg voltál. Oh most is tisztán előttem van az a nap. Elmentem másnap az urasághoz kérni, hogy ne károsítson meg, hogy adja ki az egy heti béremet. Megint megtagadta, azt mondta, hogy már előre kiadta. Összeszidott, hogy tán részeg vagyok . . . Mig engem, mint kutyát kergetett ki durva szavakkal a szobájából, az asztalán halomban voltak a bankók . . . Elvakított a pénz látása s bosszu forralódott fel bennem.

Ekkor megöltem az uraságot . . . Tizenöt évet szenvedtem érte . . . fájt ez a büntetés nagyon, nemcsak magamért, hanem éretted is, mert nagyon szerettedek! Az első naptól kezdve csak azon tűnődtem, csak azért kint, marta a lelkemet az aggodalom, hogy mi lesz belőled istápoló nélkül! . . . Mikor elfogtak és mint a dühödt, vadállatot lánczra verve elvittek a börtönbe — el sem búcsúzhattam tőled . . . mindig az volt a vágyam, hát, hogy ha vissza nem térek is többet, soha hozzátok, csak legalább még egyszer beszélhessek veled, hogy legalább előtted tisztázhasam magamat. Messze voltam tőled nagyon, sohasem jöhettél el . . . s én azóta nem láttalak . . .

Nagy, mérhetlen fájdalom volt a szívemben, de nagyobb volt a hozzád való szeretetem. Az tartotta fenn bennem a reményt, az adott erőt eltűrni a szenvedést . . .

Még egyszer látni, megölelni vágytalak!

említett. Én a vizsgálóbíróhoz utasítottam. Később *Reteg* István jelent meg előtte s elmondta azt a módot, mely szerint a csalást felfedezte, hogy t. i. beállott a szekerek közé.

Korn Lajos ügyész: Van-e kára a városnak?

Bulyovszky dr.: Igen van s ezt a vizsgálat adataiból meg is lehet állapítani s ő mint a város érdekeinek képviselője kéri is ezt megállapítani.

Ügyész: Tekintettel a vizsgálat adataira, a város kára meghaladja-e az 50 frtot?

Bulyovszky dr.: Nagyon természetes. A kárösszeg megállapítását nehezíti azon körülmény, hogy a vizsgálóbíró csak 5 évet vizsgált át, pedig a család 10 éve folyik. A kárösszegre különben *Ragány* János főszámvevő mint szakértő tudna felvilágosítást adni. Lehetségesnek tartja, hogy a vizsgálóbíróval együtt megállapítsák a kárt és kívánja is az együttes megállapítást. Kéri ennélfogva a kir. törvényszéket, hogy a főszámvevőt is kihallgassák.

Kiss Dénes dr.: Miért lett Csepely utkarparó a szabályrendelet ellenére fegyelmi nélkül elbocsátva?

Bulyovszky dr.: A városi szabályrendelet különbséget tesz a tisztviselők között és e szerint olyan tisztviselők is vannak, akik a polgármester által elmozdíthatók. Elbocsátottam, amint az ügyvéd urnak akkor mondtam, mert nem volt arra való.

Kiss dr.: Emelt-e Csepely Zsigmond ellen család miatt vádat?

Bulyovszky dr.: A minősítés a vizsgálat dolga. Az ő inteniója az volt, hogy a vádlott bünt követt el, tehát büntetessék.

Várady Zsigmond dr.: Igaz-e, hogy az utmester a város különböző részén folyó munkálatokat ellenőrizett és ellenőriz a jelenben is?

Bulyovszky dr.: Ilyen munkabeosztás nem igen történik mindig, de előfordul. Ezután még a védő kérdéseire előadja, hogy az utmester feladata nemcsak a munka fölötti felügyelet, de a szállítás ellenőrzése is. Ajándékokat elfogadni a tisztviselőknél a szállítótól szigorúan tiltva van.

Rádl Ödön kérdezi a polgármestert, hogy fentartja-e a vádlottak ellen a panaszt?

Bulyovszky dr.: Igen, fentartom,

Várady dr.: Milyen panaszt tart fent, mert még a panazzsal nincs tisztában?

Elnök: A panaszt a végtárgyalás folyamán fogják minősíteni.

Csak takaroson Zsiga bácsi.

Elnök kiküldi a másod és harmadrendű vádlottakat és az elsőrendű vádlott *Csepely* Zsigmondot hallgatja ki.

Csepely Zsigmond utkarparó az elnök kérdéseire előadja, hogy 1881 óta áll a város szolgálatában, mint utkarparó s ezen minőségében az anyaróvásokat ő kezelte.

Elnök: Az a vád maga ellen, hogy több rovást tett, mint kellett volna.

Vádlott elmondja, hogy ő az előtt becsületes ember volt s őt az *utmester vette rá* a dupla rovásra.

— Csak ügyesen, takaroson Zsiga bácsi, így szólt hozzá. — Nem döglik meg az egér a szuszékban. Ha a szekerestől 30 krt kapott, akkor ő 3—4-et vágott. Így naponként 2 frt 50 kron osztottak s midőn a megyeháznál dolgoztak 10 frt volt a hasznuk.

Elnök: Hát mire használta az így kapott pénzt?

Vádlott: Én kérem alásan szegény ember vagyok. 19 forint fizetésem volt a városnál s a kapott pénzből jobban élt és szivarozott többet. Ez a manipuláció csak a sárhordásnál történhetett, mert a kavics hordásnál észre lehetett venni. *Munk* vállalkozó fuvarosai csak néhánha dolgoztak.

Elnök: Miért vallotta azt a vizsgálóbíró előtt, hogy *Munk*-nak ezt mondta.

— Róttam a kocsisának egyet-kettőt!

Vádlott: A vizsgálati fogság egészen megzavart, de ő *Munk* vállalkozó embereinek nem rótt többet. A trágyára nézve pedig előadja, hogy azt a *Munk* fuvarosai is behordták s arról nincs tudomása, hogy a trágyát mások szőléjébe hordták. A Kommandáns réten hallott ugyan ilyenről. Mikor a téglát vitték, **akkor 13 rovást tett egy helyett.**

Elnök: Hát a bódé a Széchenyi-térről, hogy került föl a hegyre?

Vádlott erről mit sem tud. Ez neki is feltűnt és még kérdezte Lőrinczi gátmestert e felől s neki erre azt felelte:

— Felment a hegyre. (Derűtség.)

Az ügyész kérdéseire azután előadja vádlott, hogy a Kommandáns réten észrevette, hogy arra jön ki minden szekér a trágyával. Tagadja, hogy a *Munk* fuvarosai egész nap fát hordtak volna és este pedig annyit rótt, mintha dolgoztak volna a városnak.

— és a 300 forint.

Kiss Dénes dr. védőügyvéd kérdéseire *Csepely* Zsigmond előadja, hogy őt *Deák* utmester szólította fel a csalásra a Rimanóczy féle fatelepnél. Ő összetette a két kezét és úgy könyörgött neki, hogy ne kényszerítse ilyenre, de az utmester erre azt felelte, hogy *takarosán minden jól megy*. Az összeharásolt pénzen rendszerint a Szent László-téren osztottak

meg d. u. 1 órakor, midőn az utmester kávéházba ment vagy a Potykába kuglizni.

Vádlott átkozódni kezd, hogy miért tette őt tönkre *Deák* utmester. Mikor nyugdíjaztatni akarta magát 1896-ban, *Deák* biztatta, hogy ne menjen még ki nem telik az ideje. *Deák* egyáltalában nem ellenőrizte őt a kavics és sárhordásnál.

Kiss dr.: Miért hivatta magát *Deák* utmester a letartóztatás előtt magához és mit beszéltek együtt?

Vádlott: Azt mondta *Deák* utmester, mikor magához hivatott, hogy tagadjak mindent, bajba ne keverjem őt s *300 forintot ígért*. Tanukat ugyan tud erre állítani, de elmondja, hogy mit látott akkor *Deák*éknál.

Délután.

Délután a második vádlottnak *Deák* Józsefnek a kihallgatása következett, ami teljes két órát vett igénybe. Utána ki lett hallgatva a harmadik vádlott *Munk* Jakab vállalkozó, akinek a vallomástétele után a tegnapi tárgyalás véget is ért.

Mind a két vádlott mindent tagad.

Deák József volt utmester kihallgatása elején elmondta, hogy 49 éves református vallású, felesége nincs, vagyontalan, a várost 1885-től kezdve szolgálja, esküt azonban csak 1891-ben tett.

— *Munk* Jakab hogyan teljesítette a sáres kavics hordást? — Kérde elsőben is az elnök a vádlottól.

— A saját igáin és fogadottakon.

— A fuvarosokat hogyan ellenőrizték?

— Rovásfákkal.

— Régebben az volt a szokás, hogy többen felváltva őrizték a szekereket, miért alkalmazta ön kizárólag *Csepelyt*?

— Főmérnöknek volt ez az akarata s 1885-től kezdve rövid időközöket leszámítva mindig *Csepely* végezte az ellenőrzést. Ezen időközökben 1897-ben *Szabó Imre* s *Tóth János* gyakorolt ilyen felügyeletet.

Elmondja ezután a vádlott az elnök kérdéseire, hogy hogyan kezelték a rovás-fákat. Két rovás-fa volt, az egyik *Csepely*nél a másik a szekeresnél s hogy mikor a szekeres egyszer megfordult, mind a két fára csináltak egy-egy rovást.

— De nem csak annyi rovást csináltak, mint ahányszor megfordultak a szekerek, hanem sokkal többet!

— Arról én nem tudok, de nem is lehet az, mert régebben is hordtak annyit egy nap.

— Önnek tudnia kellett azt is, hogy hová mennek a szekerek?

— Hát ugy esett a dolog, hogy a múlt héten lakodalomba volt a fiam hivatalos. Ott egy derék házi leánynak tette a szépet, mikor egyszer csak egy suhancz legény, a ki szintén jó szívvel volt a leányhoz, e miatt belekötött a Jánosba.

Szó szóra jött. Egyszer aztán az a suhancz azt kiáltotta Jánosnak, hogy az a leány nem olyan rabló fiának való, mint a János.

A fiam erre arcul vágta a suhanczot. Az meg ott a sok nép előtt a szemébe kiáltotta Jánosnak, hogy kelmed gyilkosságért a börtönbe került . . .

Ekkor birokra, botra ment a két fiu s Jánost ugy föbe vágta a suhancz, hogy — le esett s azóta beteg . . .

Csepely János sirásra fakadt.

A beteg ismét nyöszörgöni kezdett, az anyja át ment hozzá. *Csepely* János pedig elterült a hárságyon . . . az agya tüzben égett, mélyen gondolkodott.

— Nyomorult ember vagyok, mert az én bűnöm miatt ártatlanok is szenvednek. Most már vége minden reményemnek. A fiam is tudja . . . tudni fogja gyalázatomat!

De hátha még sem fog érette megvetni? Hiszen ha ő is meg fog nekem bocsátani, ha azért szeretni fog, akkor én is lehetek még megint boldog, megelégedett. Ugy . . . ugy szeretni fog engemet, nem szégyenlheti magát, mert az én bűnöm nem az övé, hiszen ő becsületes! . . .

Dolgozni fogok én is, mint az előtt, szorgalmasan, becsületesen. A fiam derék, erős le-

Ha ez a vágy nem égett volna bennem, rég megölt volna a sanyargatás, a nehéz vas láncz s a lelkemben tanyázó tenger kin és fájdalom.

Egyre rólad és a fiamról gondolkodtam s azzal vigasztaltam magamat, hogy ha kibírom azt a büntetést, a mi rám van mérve s ha haza mehetek, ott talállak tégedet s a fiamat. — s ti nem fogtok megvetni, eltaszítani magatoktól . . .

— Nem bűnös kelmed . . . csak szerencsétlen, az indulat, a nyomorúság döntötte bajba!

Egy ideig szótlánul ültek egymás mellett, azután János törte meg a csendet.

— Ágnes lelkem! A kis fiam hol van. Szinte félek is kérdeni. Talán meghalt!? Mikor rab lettem 4 éves volt és betegségben silylődt . . .

— Nem halt meg, derék legény lett belőle, de most nagy beteg, már négy éjszaka virrasztok mellette . . .

— Él az én Jancsi fiam! El! Köszönöm Istenem! Csak oltalmazd meg az életét, most ne vedd el, mikor már örömrünk lenne és istápolónk . . . De mondd csak Ágnes, mi baja van a fiamnak!? . . .

A másik szobából halk nyögés hallatszott ki. Az asszony megfogta az ura kezét és bevezette a másik szobába, a hol Jancsi az ágyon feküdt — bekötött fejfel!

Lázbán volt éppen.

Félre beszélt.

— Mi bajod János fiam? Mi kellszentem? — kérdezte tőle az anyja.

A fiu folytatta láz beszédét: az én apám

becsületes ember volt . . . meghalt . . . ne rágalmazd . . . agyonüttek, ha rágalmazod! . . .

Csepely János oda borult a beteg ágya elé — csókkal borította el a fia arcát, aztán sirt, mint egy gyermek.

Örült is, szomorkodott is. Hosszan nézte a fiát. A láz elmúlt s a beteg elaludt.

— Ágnes, édes hites társam! köszönöm lelkem, hogy felnevelted a fiamat. Jaj de derék egy szál legény . . . olyan, szakasztott olyan, mint én, mikor őt nézem, akár csak magamat látnám legény koromban . . .

Most pedig imádkozom érte, hogy gyógyítsa meg az Isten! Hogy a sok szenvedésem után legyen meg az a nagy boldogságom, hogy őt boldognak tudhassam . . .

És *Csepely* János az ágy elé letérdelve buzgón imádkozott . . . Majd azután átment a feleségével a másik házba s ott folytatták a beszélgetést.

— Kérdezett engem a fiam?

— Kérdezte!

— Mit mondtál neki?

— Azt mondtam neki, hogy már kelmed meghalt! El is hitte. Abban a hitben nőtt fel. A faluban sokan tudják ugyan a kelmed históriáját, de a jó, becsületes emberek kiméletből nem mondták meg neki az igazat!

— Jól tetted Ágnes, hogy eltakartad előtte a bűnomet: De mi baja van most? Régen beteg?

— Négy nap óta beteg, de nagy beteg. Csak az Isten el ne venné!

— Ne rémíts édes hites társam!

— Igen.
 — Tehát akkor önnek 11 esztendő alatt észre kellett vennie, hogy nem hordanak a szekeresek annyit, mint amennyit a rovás-fa mutatott?
 — Arról nem tudok.
 — Pedig arról tudnia kellett?
 — Nem tudtam.
 — Hiszen Csepely is bevallja?
 — *Rossz lelkiismerettel teszi.*
 — Volt olyan eset a multban, hogy egy szekér 25-nél többször fordult volna meg?
 — Igen.
 — De van ön ellen más terhelő adat is, hiszen a vizsgálat alatt két izben is mondta Csepelynek, hogy hallgasson?
 — Én nem beszéltem vele egyszer sem.
 — Ki fizette ki a pénzt a szekereseknek?
 — Munk Jakab.

A szőlők trágyázása.

— A trágyát hová hordták?
 — A Kommendáns rétre.
 — Hogyan történt még is az meg, hogy a nagy részét másfelé vitték?
 — Igen, a kavicsos trágyát nem engedték a Kommendáns rétre s azt olyan helyre vitték ami egyforma tévra volt.
 — *Hiszen a Hegedüs Géza, a Busch Dávid, a Diósi Ignác s az ön szőlője, ahová a trágyát hordták, azok sokkal messzebb vannak, mint a Kommendáns-rét, miért vitték hát oda? Vádlott hallgat.*

Az elnök ismételtén fölteszi a kérdést, mire a vádlott hosszas gondolkodás után azt feleli, hogy őt felkérték, hogy vitessen az ő szőlőjébe néhány szekér trágyát, amit én szívesen meg is tettem, annyival is inkább, mert ebből a városnak semmi kára sem volt, mert a városnak mindegy, hogy a trágyát hová viszik.

— Hát Diósi hogy kapott trágyát?
 — Diósi egy izben kért, hogy adjak neki néhány szekér trágyát s azt szállíttassam az ő szőlőjébe. Én azt megtagadtam akkor, de később fogadtunk, hogy hová megy el előbb a szekér a Kommendáns rétre-e vagy az ő szőlőjébe s a szekerek előbb jöttek vissza tőle. Ettől kezdve vittek neki is.

— Kaptak a szekeresek valamit Diósiól?
 — Igen, szekerenkint 10 krt.
 — Mikor a Busch főmérnök ur szőlőjébe kutat építettek, hány szekér téglát vittek oda?
 — Én nem tudom, mert abban a dologban Csepely intézkedett. A főmérnök nekem átadta a téglarendelvényt azzal, hogy azt vitessem ki s én azt átadtam Csepelynek.

— A főmérnök szőlőjébe vittek egy régi kioszkot is?

— Azt láttam, hogy a kioszkot viszik ki, tudtam azt is, hogy kinek viszik, de nem mertem beleszólni a dologba, mert tudtam, hogy ugyanis én huzom a rövidebbet.

— Adott önnek Lendler Ferencz vállalkozó pénzt?

— Igen, többször, rendszeren havonként tíz forintot, mert sok szíveséget tettem neki.

Ügyész: Azt mondja ön, hogy a város nem károsodott azzal, hogy a trágyát másfelé vitték. Hát azzal nem károsodott a város, hogy száz szekér trágyát vittek a Kommendáns rétnél ötször távolabban fekvő Hegedüs szőlőjébe?

— Ezzel nem károsodott a város.
 — Hiszen maga Hegedüs is mondta, hogy ezzel károsodott a város,

— Az igaz, mondta, de az nem áll.

Elnök: Mennyi volt az ön fizetése?

— 300 forint.

— Mikor vette a szőlőt s mennyiért?

— 1897-ben, 2000 forintért Koszta Szilárd-nétől.

— Miért adta el?

— Mert kölcsön vett pénzen vettem, az én pénzem benne csak száz hetven forint volt.

— Mondja csak meg, hogy miért adta el ötödnapra, hogy a Zana feljelentése bement az ügyészségre?

— Arra nem is gondoltam akkor, eladtam, mert nyertem rajta.

Várady Zsigmond dr.: Kapott ön mástól is pénzt?

— Igen. Sokaknak tettem szíveséget s ezért kaptam.

A másod rendű vádlottnak a vallatása ezzel véget ért s az elnök öt perczre a tárgyalást felfüggesztette.

A sokfoglalkozású vádlott.

A szünet után a harmadik vádlottnak Munk Jakabnak, a város szállítójának a kihallgatása következett.

A vádlott öreg ember, tagad mindent, azonban a vizsgálat adatai szerint neki is volt része a sár és a kavics *»jóvedelméből.«*

Érdekes, hogy a vádlottnak mennyi vállalkozása van.

— Kivel volt ön az utolsó években összeköttetésben?

— A várossal, azután a kincstárnak voltam szállítója, van fa és gabona üzletem, gazdálkodtam, béreltem, régebben bor és szesz kereskedéssel foglalkoztam.

— Mennyi hasznot hozott önnek a várossal kötött szerződése?

9—10%-ot. (Tíz év alatt ez körülbelül tíz ezer forintot tesz ki.)

— Hogy fizette ön a munkásokat?

— En vasárnap délelőtt elmentem a városházára, ott nekem átadták a heti kimutatást s ezen kimutatás alapján én vasárnap délután kifizettem a munkásokat.

— *Vezetett ezekről a fizetésekről könyvet?*

— *Nem.*

— A trágyát hogyan szállították?

— A mérnöki hivatal elrendelte s akkor én a várossal megalkudtam, mert ha szorgos munka időben szállítottuk, ugy többet kaptam, míg ellenkezőleg kevesebbet.

— Mindig elhordták egy nap a trágyát?

— Nem, néha eltartott két-három napig is.

A Munk elleni vádak.

Önök tudomása volt arról, hogy *visszaélések vannak, hogy több rovást csinálnak*, mert egy ember, *Móga* János megmondta ezt önnek?

— En nem tudok róla, én soha sem beszéltem Mógával.

— Ontól Csepely rendelt négy méter fát s az *árát soha sem kérte?*

— En *soha sem adtam* neki fát.

— Az ön kocsisai is hordtak sárt?

— Igen.

— Azok is kaptak rovásokat?

— Igen.

— Volt arra is eset, hogy az ön kocsisai több rovást kaptak s Csepely ezt közölte önnek?

— Nem közölte.

Ügyész: Hogy tartotta nyilván, hogy mennyi követetése van a várostól?

— Feljegyeztem magamnak.

— Hát akkor, hogyanem találtak önnek ilyen irást?

— Mert nem tartottam meg.

Munk Jakab vallatása itt véget ért, mire *Várady* Zsigmond kérte vagy tíz új tanunak a kihallgatását s a kir. ügyész hasonlólag két tanunak *Hlatky* Endrének s *Papp* Imre káptalani főtisztnek a kihallgatását.

A törvényszék a kihallgatni kért összes tanukat szombatira megidézetti s ezzel hat óra után a tárgyalást az elnök felfüggesztette.

A képviselőház állandó igazolási bizottsága

Kubinyi Arpád elnöklete alatt tartott mai ülésében vizsgálat alá vette Széll Kálmán, Vas megye szt.-gothardi kerületében,

— Hová akar kelmed menni? kérdé Agnes.

— Magam megyek az orvos urért!

— Feküdjék le, hiszen az idő későre jár s aztán tudom, hogy összetörte a nagy gyaloglás kelmedet.

— Szót sem érdemel!... Hozom az orvos urat mindjárt, nem tudok addig nyugodni!

— Ezen szavaknál megcsókolta a feleségét egypárszor, aztán lassan indult kifelé, de a pítvar ajtóból visszament.

Megint átölelte s megcsókolta azt a jó asszonyt, tán százszor is. Egy könyecseppet kitorvult a szeméből, aztán nagy sebbel kiment az utra.

Onnan még egyszer vissza szólott.

— Ápold lelkem azt a fiut jól... az Isten áldjon meg.

Kisietett a faluból.

Nem sokára kiért belőle. De azért ment... ment... A temetőnél a nagy uton lerogyott. Lehuzta az a nagy kő ami nyomta a lelkét, az esztét.

— Nem... nem megyek soha többé vissza közibetek. Ti jók, becsületesek vagytok, én meg nem való vagyok hozzátok...

Gyalázat volna az reátok ha én köztetek maradnék... örökös szegény lenne az életetek miattam! Ugy szeretlek benneteket, olyan nagyon, azért megyek tőletek világá.

El... elmegyek messze, hogy soha többet hírt sem halljatok felőlem. Valahol majd elveszt az Isten könyörületből.

gény, ő is dolgozni fog... Még lehet kis gazdaságunk is. Oh ha ezt a boldogságot megérhetem, a mit most így kifestek magamnak, akkor elfelejtem azt a sok bút, a mit 15 év alatt szenvedtem!

Aztán megtörölte izzó homlokát s más-képpen kezdett gondolkodni.

— Dolgozni? Nem! Nem tudok én már dolgozni. Megtört, elgyötört a vasbilincs, a hosszú rabság! Elégette testem, lelkem erejét a fájdalom perzselő tüze. Aztán mit is ér már minden?... Oda a becsület! Hasztalan minden... csak rabló, gazember vagyok én. Iszonyu ez, mert a fiam is megtudta. Ha itt maradok közöttük, örökös szegény leszek a fiamon, akármelyik semmi ember a képéhez vágja, ha úgy jön a sora: hallgass te gyilkos fajzat! Hiába jöttem haza, a boldogságban már nem lehet többé részem.

A fiam nem szerethet már engemet! Meg se esőkolna, tán még jó szemmel sem tudna rám nézni... Szegyenlencs — és nem is ok nélkül... Nem maradhatok én itt köztetek sem, a kiket egyedül szeretek ezen a nagy világon... itten sem lehet maradásom, a hova pedig úgy huzott a lelkem... Itt volna a házam, de nem lakhatok benne, mert hiszen a látásom csak bánatot okozna nektek!

Haj nagy kin ez az érzés, amit én érzek! Hazátlan vagyok, mint a rossz, kivert eb!

Jó Istenem, mihez fogjak, mit tegyek?

Keble zilált Jánosnak, az arcán meg a lélek kínos vergődése volt felírva könnyel és lázzal.

Gondolata mintha elhagyta volna úgy fe-küdt a hárságyon.

Ágnes költötte fel a kábulásából.

— János lelkem ne törje most már a fejét semmin sem, majd jóra fordulhat még minden.

— János felállott s mereven nézett körül.

— Igaz, jóra fordulhat még minden, csak az a fiu gyógyuljon meg... De volt-e orvos hozzá?

— Nem volt! Az orvosnak pénz kell, meg a patika is pénzbe kerül... nekünk meg nincsen. Az egyik párnámat adtam el azért is, hogy az orvosságot meg tudjam csinálni, amit a javasasszony komendált.

János a szüre bekötött ujját kibontotta. Egy zacskót vett ki belőle.

— Van nekem pénzem Agnes lelkem! 43 forintom van... tizenöt évi munkám bére. A fegyházban kerestem az asztalos mesterségből, amire ott tanítottak ki. Nektek hoztam, tudtam, hogy szükség lesz itt rá. Gyalog és éhezve jöttem haza, de ehhez a pénzhez hozzá nem nyultam volna egy világért sem. Itt van édes hites társam. Hivass orvost a fiuhoz, ne sajnálj tőle semmit, sem magadtól.

Letette az asztalra a pénzt.

Az asszony arca szelid örömben sugárzott.

— Soha sem láttam ennyi pénzt, mióta kelmed oda volt. Oh de jó lesz ez, ebből felgyógyul a fiam és még kelmednek is jut belőle egy szürre!

János magára vette a szürét s kezébe fogta a bunkóját. Készült menni.

Hegedűs Sándor, Kolozsvár város első kerületében és Ugron Gábor, Szilágy megye szilágy-somlyói kerületében megválasztott képviselők megbízó leveleit. A megbízó levélül szolgáló választási jegyzőkönyvnek ugy tartalmukra, mint kiállításukra nézve megfelelően a törvény és házszabályok követelményeinek, a bizottság Széll Kálmánt, Hegedűs Sándort és Ugron Gábort a kérvényezhetésre megszabott harmincz nap fentartásával igazolt képviselőknek jelentette ki. A bizottság jelentésének a ház elé terjesztésével jegyzőjét, Pák Lajost bizta meg.

Elnök előterjesztette ezután Tuba János képviselőnek levelét, mely szerint a komárom megyei ócsai kerületi választás érvényessége ellen benyújtott kérvény tárgyalásában, mint a hetedik bíráló bizottság tagja, érdekeltségénél fogva nem vehet részt. Ezzel kapcsolatban bemutatta Papp Elek képviselőnek ugyancsak a szóban forgó érdekeltségre vonatkozó bejelentését. — A bizottság Tuba János képviselő és bíráló bizottsági tag bejelentését tudomásul vevén, helyette a házszabályok 33-ik §-ának értelmében az ócsai választás elleni kérvény tárgyalásának idejére a hetedik bíráló bizottságba Örléy Kálmánt, a hatodik bíráló bizottság tagját küldte ki, amely kiküldetéséről a hatodik bíráló bizottság elnöke értesített meg.

Keserű kenyér.

Magyarországon olyan diskreczionális hatalma van a szolgabíráknak, a mit maguk az intéző körök is sokaltak ugyan, de a nemzeti ségi bajokkal okadatolták meg.

A czél nem szentesíti ugyan az eszközt, de nem is ez volt a czél, hanem a választások sima lebonyolítása, mikor ezt a hatalmat adták a szolgabíráknak. A szolgabírák aztán mikor a diskreczionális hatalmukat gyakorolták, sohasem a nemzetiségére voltak kíváncsiak a választandó községi előljárásnak, hanem a párt állásra s ha kellett egyetlen egyet jelöltek csak — tessék a népnek választani. Ezt pedig rendszeren magyar vidéken tették s nem a jól választó nemzetiségek között.

Most szinte hihetetlen dologról veszünk hirt. A nyomorgó gör. kath. lelkészek számára folyóvá tette az állam a segélyt, amint az el lett határozva. Egyik ordinariatus meg is kapta már az összeget, de azzal az utasítással, hogy *csakis a szolgabírák által alá jegyzett nyugtakra* lesz szabad kifizetni.

Hát ez elvadithatja, de semmi esetre közelébb nem hozza a nemzetiségeket és valóságos megaláztatás arra a szegény nyomorgó papra, ha törvényesen járó kompetenciáját a szolgabíró kegyének kikunyorálása által veheti csak fel. Ez olyan alamizsnához hasonlít, amit a fejéhez vágnak a kérelmezőnek.

Rendőr állam vagyunk már egészen?

Vagy próba akar ez lenni, mely ha sikerül majd meghonosul közöttünk is?

Ez ellen a tendencia ellen egy akarattal kell minden felekezethez sikra szállni. Mig valaki megbüntetve nincs egy bűnért, addig nem szabad előre is rossznak tartani. Ez morális elv.

A nemzetiségi kérdést pedig tessék törvényileg szabályozni s ezt a törvényt megtartani és megtartatni, — politikai pártállásra való tekintet nélkül.

Czáfolat.

A Bud. Tud. a következő czáfolatot adja közre: Egy helybeli lap mai vezércikkében azon kombinációval áll elő, mintha a pénzügyi és igazságügyi tárczában valami változás készülne

Fel vagyunk hatalmazva annak kijelentésére, hogy ezen teljesen alaptalan állítás éppen a legilletékesebb helyen a legnagyobb meglepetést keltette, minthogy ilyen kombináció éppenséggel ki van zárva.

A börzeadó behozatala.

A kormány legközelebb egy nagy fontosságú törvényjavaslatot fog benyújtani a képviselőházban s e javaslat a börze megadóztatásáról szól. Így hirdeti ezt egyik fővárosi estilap s annak nyomán adjuk mi ezen örvendetes hirt, melyre még alkalomadtán visszatérünk.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, ápril. 6.

Az ülés elején 12 kisebb jelentőségű mentelmi ügyet tárgyalta a képviselőház, a melynek során a mentelmi bizottság javaslatához képest felfüggesztette Molnár Károly, Bartha Miklós, Okolicsányi László, Olay Lajos, Weisz Berthold mentelmi jogát. Kimondta egyuttal, hogy Sima Ferencz mentelmi jogát a szegedi és budapesti törvényszékek vizsgálóbírája nem sértette meg. Vita csak Mócsy Antal mentelmi ügye volt. Mócsy ellen Ballaghi Aladár rágalmazás címén emelt panaszt, mert egy szónoklatában azt állította róla, hogy a kereszténység nyílt ellensége. A bizottság elnöke Schmidt Gyula a mentelmi jog felfüggesztését ajánlotta, elleben Páder Rezső és Bartha Ödön felszólalásaikkal bebizonyították, hogy ha valakiről azt állítják, hogy a kereszténység nyílt ellensége, az nem rágalmazás, mert ez az állítás valódiság esetén sem büntetőjogi, sem társadalmi hátrányokkal nem jár. A ház szavazással döntött e kérdésben és a bizottsági javaslat ellenében, *nem függesztette fel* Mócsy Antal mentelmi jogát.

Következett tárgyalásra a földmivelésügyi költségvetés.

Lázár György kormánypárti volt az első szónok, a ki a Tiszaszabályozásról beszélt.

Major Ferencz azt fejtegette, hogy a földmivelés érdekében ipart kell teremteni, hogy a mezőgazdasági termékeket itt dolgozzák fel az országban. Főlemlítette, hogy Magyarországon sokkal több külföldi szivart fogyasztanak, mint Ausztriában, a mi kétségkívül azt bizonyítja, hogy nálunk rosszabb szivarokat készítenek, mint Ausztriában.

Lits Gyula következett ezután a ki nagy elismeréssel nyilatkozik a földmivelésügyi miniszter politikájáról és figyelmébe ajánlja neki a jégbiztosítás ügyét. Kikelt a jégkartell ellen is, állami intézkedést sürget e visszaélések megszüntetésére.

Ezután az elnök az ülést öt perczeze felfüggesztette.

A miniszter budget beszéde.

Szünet után Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter állott fel, hogy megtartsa budget-beszédét.

Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter: Lits Gyula megemlékezett elődeiről és keveselte az ő működésüket. A szóval szembeállítva őket, az ő működésük az alapozó munkás fáradozása volt. Ha ők nem építették volna meg az alapot, a szülő nem emelhetné föl az épületet. A mi a felvetett kérdéseket illeti, kijelenti, hogy a jégbiztosítás kérdését csak szövetségi uton lehet megoldani. (Helyeslés).

Lázár György utalt az alsó Tisza, különösen Szeged helyzetére. Ő nagy figyelemmel foglalkozott az Alsó-Tisza szabályozásának ügyével, a szegedi körtöltést személyesen megvizsgálta s a kormány megindította a tárgyalásokat az építés iránt. Technikai tekintetben a megegyezés már létre jött, hátra van még az építés megkezdése s a kormány elvárja Szeged városától, hogy szintén meg fogja tenni a magáét. Ami a felvidék gazdasági bajait illeti, utalt a miniszter arra a jelentékeny mozgalomra, a melyet a földmivelésügyi kormány a ruthének között

megindított s arra a nagy támogatásra, a melyet csak egymaga a gróf Schönborn család nyújtott, úgy, hogy a ruthének az utolsó krajczárig megfizethették az államnak a haszonbért. Az állattenyésztés előmozdítására Bereg- és Máramaros megyékben közel ezer szarvasmarhát osztott ki a kormány. E részben nagy a feladata a hitelszövetkezeteknek, mert nem elég az uzsorát üldözni, hitelt is kell adni a népnek, mert különben fél munkát végez a kormány. (Általános helyeslés). A munkástörvény végrehajtása szerencsésen ment és nem váltak be a fenyegetések, mert a józan munkásnép elismeri, hogy nemcsak kötelességeket szab reá ez a törvény, hanem egyuttal nagy segítséget is ad. Eddigelé másfél millió munkás vette ki az igazolványát, tizenhatsz megyében 353 munkást dícsérő oklevéllel és egyenként 50 frt jutalommal tüntette ki a kormány. 313 népkönyvtárt létesített, a hazai ipart 80 újabb szaktanfolyamban fogja jövőre fejleszteni és erre a czélra 40 ezer frtnyi tételt állított a költségvetésbe. A cselédbiztosítás kérdését a munkás biztosítással együtt akarja a kormány megoldani. A szőlők rekonstrukciója nagy lépéssel haladt előre: 1897—98-ban 76.874 új katasztrális holdat üjtött föl az állam. (Eljenzés). A földmivelésügyi kormányzat 20 ezer példányban osztott ki új munkás kézikönyveket, amelyekből már második kiadásra van szükség.

A borhamisításról szólva kijelenti, hogy a belügyminiszterrel együtt azon az uton fog tovább menni, melyen elindult. (Zajos tetszés.)

Olay Lajos: Nagyon helyes! Csak előre!

Madarász József: Le a hamisítók!

Polónyi: Nem kell félni a rágalmazóktól!

Darányi: Üldözni fogja a borhamisítókat könyörtelenül. (Zajos helyeslés).

Madarász József: Ki kell üldözni őket!

Darányi: Üldözni fogja a támadások dacára is, még ha állása lenne is szóban, merem az a fő, meddig miniszter az ember, hat nem hogy amig miniszter, kötelességét teljesítse. (osszas tetszés.) Ujabbán a borhamisítást a liberalizmus nevében is védelmezik. (Derültség.)

Madarász: Ez is borhamisítás! (Derültség.)

Darányi: A liberalizmus frogna veszélyben. Szerinte a liberalizmust csak egy veszély fenyegetheti: ha a hamisítók és csalók belekapaszkodhatnak. (Általános zajos helyeslés.)

Kiemeli a miniszter közegének önzetlen működését és a közvélemény egyetértését e kérdésben. A gabona-uzsora ellen is föl fog lépni, esetleg törvényhozási intézkedéssel. Egyéb apróbb ügyek közt bejelenti, hogy a pénzügyminiszter elhatározta, hogy mindazokat a kincstári javakat, melyek még birtokában vannak, átadja szőlőnek, hogy szociális kérdések megoldásában eszköze legyen. Ezekre kéri a Ház támogatását. Hosszas zajos tetszés és helyeslés minden oldalon. Seregesen üdvözik a minisztert.)

Sokan Darányi miniszter beszéde után 5 percnyi szünetet követeltek, ezt azonban az elnök nem adja meg és így nyomban Bartha Ödön kel fel szólásra.

Bartha Ödön azt mondja, hogy a miniszter inkább beszámolót, mint programot adott. Elismeri a buzgó és szakavatott vezetést, de nagy baj volna, ha a kormány elfelejtené, hogy első kötelessége a meglévőt megvédeni. Szól a szőlő rekonstrukciójáról, téved a miniszter, ha a homoki szőlőt egy sorba helyezi a nemesebb szőlővel, az országot az érdekli, hogy mennyi hegyvidéki szőlő rekonstruáltatott. Az ármentesítésről szól ezután és ennek baját a miniszter figyelmébe ajánlja.

Szivák Imre a gabonauzsoráról beszél, amely a szegény népet rendkívüli módon sújtja. A törvények ennek megállítására nem váltak be. A kuriához száz meg száz gabonauzsora ügy került — de legtöbb esetben nem lehetett a tényálladékot tisztán látni. Így történhetett meg azután, hogy sok gabonauzsorás büntetlen marad. A törvényalkotást tehát pótolni kell.

Nagyvárad város közügyei.

— A közigazgatási bizottság ülése. —

Tegnap tartotta Nagyvárad város közigazgatási bizottsága rendes havi ülését.

Jelen voltak:

Dr. Bulyovszky József polgármester, a főispán távollétében mint elnök, Némethy Károly, Gyurkovits Kornél, Szilvássy József, Mihelyi Adolf, Frankó Endre, Perjéssy Mihály, Tóth Márton, dr. Váry Szabó Béla, dr. Grámm Károly, Rácz Mihály, dr. Berkovics Ferencz, dr. Hoványi Géza, dr. Grósz Albert.

Első sorban felolvastattott a polgármester havi jelentése, melynek a közegészségügyre vonatkozó adatait már közöltük.

A közbiztonsági állapot kedvező volt márczius hónapban, dacára az országos vásárnak. Egy nagyobb család történt: Boros (Weiszberger) Menyhért hamis váltóval egy ügyvédtől 1000 frtot, egy pénzintézetől 1000 frtot és egy másik pénzintézetől 300 frtot vett fel. Elfogattott.

Lopás 31, súlyos testi sértés 2, család 2, hatóság elleni erőszak 1, közokirat hamisítás 1 történt.

Letartóztatva volt 51 egyén, ezek közül a bírósághoz átkísírtetett 9, eltolonczoltatott 42 egyén.

Kihágási feljelentés 129 történt.

Az adók befizetése márczius hónapban kedvezőtlenebb volt, ami az általános behajtások szünetelésében leli magyarázatát.

A polgármester havi jelentését tudomásul vették.

A szakelődők nemleges jelentéseit tudomásul vették.

Dr. Hegedűs Pál és Németh Sándor egyes városi tisztviselők ellen fegyelmi vizsgálatot kért, azonban a polgármester nem rendelte el a fegyelmit s ezt a közigazgatásági bíróság is jóváhagyta. Jelentés tétetvén erről a miniszternek, amelyet az tudomásul vett. — Tudomásul vette a bizottság.

A kereskedelmi miniszter értesíti a közigazgatási bizottságot, hogy Nagyvárad városának a *Bazár-szoros* kibővítésére szükséges kisajátításhoz a *sürgősséget kimondotta*. — Tudomásul vették.

Egy rendőrbiztos fegyelmi ügye.

Sarkadi József rendőrbiztos ellen több szabálytalanság miatt a polgármester a fegyelmit megelőző vizsgálatot elrendelte s állásától felfüggesztette, a fegyelmi választmányt pedig felkérte, hogy az iratokat a vizsgálat megéjtése végett tegye át a kir. ügyészséghez.

A polgármester ezen határozata ellen Sarkadi József felebezést adott be, a mely szerint a fegyelmi vizsgálat elrendelésébe bele nyugszik; de a felfüggesztés és az iratoknak az ügyészséghez áttétele ellen felebez. A cseléd-könyvek után szedett díjak szabályrendeletben meg vannak állapítva. A nyomtatványokat saját költségén készítette s ezért szedett ezekért díjat. Semmi olyat nem követett el, ami büntetendő volna. Artatlannak érzi magát, azért kéri felfüggesztés és az iratok áttételének mellőzését.

A főjegyző határozatai javaslatában e felebezés elutasítását s a polgármester intézkedésének jóváhagyását véleményezte.

Mihelyi Adolf csak részben fogadja el a polgármester intézkedését. Tegyük át az iratokat az ügyészséghez, de Sarkadit csak akkor felfüggeszték fel állásától, ha jogerősen vád alá helyezve, Hibások a vádlók is, akik alárendeltjei Sarkadinak, mert nem jelentették fel korábban a visszaélést. A dolog különben sem nagy s a rendőrbiztos jóhiszeműsége és törvény nem ismeréséből is származhatott. A felfüggesztést nem fogadja el.

Dr. Perjéssy Mihály súlyosnak látja a visszaéléseket, de főleg mivel pénz-kezeléssel

függ össze a dolog, azért kéri közérdekből a felfüggesztést.

Dr. Hoványi Géza nem járul hozzá a felfüggesztéshez. A kérdéses pénz nem nagy összegű s elég ha Sarkadit más osztályhoz helyezik át, ahol nem lehet szó a vizsgálat meghiusításáról. A vizsgálat befejezése után, ennek eredményéhez képest határozhat a közig. bizottság a felfüggesztésre nézve.

Elnök szavazásra bocsátván a kérdést, a többség a polgármester intézkedését helyben hagyta, s a felfüggesztés kimondása mellett a felebezést elutasította.

Ezután apróbb adóleírásokat intéztek el, s az ülés véget ért.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Április 8. A Biharmegyei és Nagyváradai nőegylet hangversenye.

Április 9. Az ügyvédi kamara választó gyűlése d. e. 10 ó.

Április 10. Közigazgatási ülés a vármegyeházán d. e. 10 órakor.

Április 13. Városi közgyűlés.

Április 14. 15. Jegyző vizsgálat a vármegyeházán.

Április 15. Művelődési előadás a szinkörben.

Április 16. Szigligeti Társaság közgyűlése.

Április 19. Esküdtészeki tárgyalás.

Április 23. Nemzeti Szövetség közgyűlése d. e. fél 10 órakor a városbázán.

Május 22. A régészeti és történelmi egyeslet közgyűlése.

* **Három császár találkozása.** Bécsben — mint tudósítónk táviratilag jelenti — azon hír van elterjedve, hogy az őszszel királyunk, *II. Vilmos* német császár és *II. Miklós* orosz czár Skierniewiceben találkozni fognak. E város Varsó orosz-lengyel kormányzóságban fekszik. A város mellett van a czári kastély szép parkban, állat és fáczános kerttel; 1884. szept. 15—17-én is itt voltak együtt királyunk, a német császár és az orosz czár.

* **Április 15-ike.** April havának tizenötödike nevezetes dátum a magyar közjogban. Ki ekkoráig be nem fizette az előző évről elmaradt adóhátralékát, elveszti a következő évre választói jogosultságát. A törvénynek ezen a rendelkezésén jövőben változtat a kuriai bíróságról szóló törvény, de a folyó évben a jelzett rendelkezés végérvényben van és így a ki ez évi április 15-én adóhátralékban van, elveszti jövő évre választói jogát. Ez fontos, mert nem lehetetlen, hogy az általános választások időközben elrendeljenek. Siessenek tehát az adóhátralékosok és 15-éig fizessék be hátralékaikat.

* **A miniszterelnök köszönete.** Bihar megye közönsége legutóbbi közgyűléséből melegen üdvözölte *Szell* Kálmán miniszterelnököt. A válasz már megérkezett tegnap a vármegyéhez a következőkben:

Ö császári és apostoli királyi Felségének legkegyelmesebb és kitüntető bizalma reám ruházván a kormány vezetését, a megoldásra váró nehéz és fontos kérdések közepett őszinte örömmel vettem a törvényhatóság tisztelt közönségének szives hangu üdvözlését, mert biztosítását látom benne annak, hogy kizárólag az ország javára irányzott intenciómban s tevékenységemben a tisztelt közönség támogatására számíthatok.

Ennek reményében újból köszönöm a figyelmes megemlékezést és szives üdvözlését.

Szell Kálmán.

* **A vaskóhi márvány és vasbánya üzeme.** Mint levelezőnk írja, Vaskóh környékén új életre kelt a vasbánya és kohó művelés s most már mozgalmasabb lendületet vett a vidék ipara. Az új társaság, mely a bánya-telepeket művelés alá vette, fokozottabb mérvben igyekszik felvirágoztatni vasbányászatunkat. A kutatásnál gazdag vasérc-ereket találtak, a me-

lyeknek terméke 60 százalék vasat tartalmaz, holott a legtöbb vasbányának a vasérje alig 30—40 százalék vasat ad. — A márványbányászat is felindul. A társaság, az alispán felszólítására késznek nyilatkozott a Széchenyi-téri Mária szobor talapzatához szükséges márványt teljesen ingyen rendelkezésre bocsátani. A vaskóhi r. kath. templomnak nem rég 3 szép lépcsőt adományozott a társaság,

* **Közművelődési egyesületek küldöttségei a képviselőházban.** Ma két közművelődési egyesület küldöttsége járt a képviselőházban, hogy a kormánytól tisztelegjen. Az egyik az aradi *Kölcsey-egyesület* küldöttsége volt, a mely Hieronymi Károly képviselő vezetése alatt tisztelt Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszternél. A küldöttség szónoka *Atzél* Péter a kormány támogatás és különösen évi segély megszavazását kérte. A miniszter nagyon meleg hangon válaszolt és a kérvény kedvező elintézését helyezte kilátásba. A szatmári *Széchenyi* egyesület küldöttsége *Nagy* Miklós alispán vezetése alatt: *Szell* Kálmán miniszterelnök-nél, *Lukács* pénzügyminiszternél és *Wlassics* vallás- és közoktatásügyi miniszternél tisztelt, kérve az egyesület részére a kormány támogatását. A miniszterek ezt a küldöttséget is szívesen fogadták, elismerőleg nyilatkoztak annak működéséről és megígérték támogatásukat.

* **Kinevezés.** A m. kir. pénzügyminiszter *Gyurcsovecz* Emil nagyváradai adótitkár ellenőrré nevezte ki.

* **Vámszedési jog engedélyezése.** A kereskedelmi miniszter leiratot intézett Biharvármegyéhez, a mely szerint *Gáborján* községnek a Berettyó-hídra vámszedési jogot engedélyezett. Kiköti azonban, hogy csak akkor szedhető ez a vám, ha a peterd-vánesodi ut a közutak hálózatába jogerős határozattal felvétetik s erről jelentés megy a miniszterhez. Legérdekesebb a miniszter leiratában az, hogy a libákért nem szedhető vám, mert ezek nem rongálják a hidat.

* **Nagy Lajos halála.** A biharmegyei birtokos osztály egyik derék tagjának: *Nagy* Lajos vértesi birtokosnak elhunyt a kelt város és megyeszerte mély részvétet. Elhunyt mélyen sujtja a biharmegyei gazdasági egyesületet, melynek mintegy 20 éven át volt elnöke, al-elnöke. 1848-ban ügyvédeskedett, majd esküdt lett Bihar megyében, az érmelléki járásban. A Bach-korszakban szolgabíró volt Püspök-Ladányban, majd Bihar-Diószegen. Utóbb aztán tisztán a gazdálkodásnak élt s kiváló jó gazda hírében állott. Elénk részt vett Bihar megye közéletében; tagja volt a törvényhatóságnak s több bizottságnak. Halála rövid szenvedés után váratlanul következett be. A gyászbeszéd alkalmából a megyeházára, a gazdasági egyesület és a Casinó helyiségére kitűzték a gyászlobogót. A holttestet tegnap helyezték diszes ravatalra. Ma délelőtt a gyászháznál tartandó ima után a Concordia temetkezési intézet elszállítja Vértésre, ahol a családi sírboltban helyezik örök nyugalomra.

A család által kibocsátott gyászjelentés a következő:

Özv. Nagy Lajosné szül. Derzsy Johanna maga, valamint leánya Nagy Berta, ennek gyermekei Kovássy Margit fejezettel Altortjay Dezsőné, férjével és Erzsike leányukkal, továbbá Kovássy Kató, nemkülönben néhai Nagy Mórincz özvegye szül. Kabdebó Mária Lajos és Mórincz fiával fájdalomtelt szívvvel tudatják a felejtethetlen jó férj, illetve apá, anyós, nagy- és dédapának peremartoni *Nagy Lajosnak* 76-ik évében f. hó 5-én este fél 10 órakor történt váratlan elhunytát. A megboldogult drága halott hült tetemei f. évi április hó 7-én d. e. 10 órakor fognak az ev. ref. egyház szerta tása szerint Uri-utca 698. sz. a saját házában megáldani, onnét Vértésre szállíttatni és ott f. évi április 8-án d. e. 10 órakor a családi sírboltba örök nyugalomra tétetni. Mely végtisztességtelre az elhunyt rokonai, barátai és ismerősei

meghívtnak. Nagyvárad, 1899. ápril 6. Aldás és béke lengjen hamvai felett!

A haláleset híre a Biharmegyei Gazdasági Egyesület igazgató választmánya tegnapi délután 3 órakor gyűlést tartott, melyen Szabó József elnök bejelentette Nagy Lajos alelnök elhalálozását. Szép szavakban emlékezett meg Nagy Lajosnak az egyület működése körül szerzett érdemeiről s ezután a választmány kimondta, hogy:

1. Nagy Lajosnak érdemeit jegyzőkönyvbe iktatja.
2. Nagy Lajos özvegyéhez részvétiratot intéz.
3. Külön gyászjelentést ad ki.
4. A ravatalra koszorút helyez.
5. A temetésen testületileg vesz részt, melyre nézve az együleti tagok gyülekezési helyül péntek reggel fél 10 órakor a Biharmegyei kaszinó helyiségét jelezte ki.

A haláleset alkalmából a következő felhívást teszi közzé a biharmegyei gazdasági egyesület:

Felhívás a biharmegyei gazdasági egyesület t. tagjaihoz. Öszinte fájdalommal tudatjuk, hogy elfelejtetetlen alelnökünk Nagy Lajos elhunyt. A mai napon tartott választmányi gyűlésünk sajnálattal vette tudomásul ezen súlyos csapást s elhatározta, hogy a temetésen az egyület testületileg vesz részt; minél fogva felhívjuk az együleti tagokat szíveskedjenek pénteken április hó 7-én 9 és fél órakor a Biharmegyei Kaszinó helyiségében megjelenni s onnét alulírt elnök vezetése alatt testületileg a halottas házhoz a temetésre menni. Kelt a biharmegyei gazdasági egyesület igazgató választmányának Nagyváradon, 1899. április 6-án tartott választmányi gyűléséből. Szabó József együleti elnök.

Az egyesület a következő gyászjelentést adta ki:

A »Biharmegyei Gazdasági Egyesület« öszinte fájdalommal tudatja felejtetetlen alelnökének peremartoni Nagy Lajos urnak f. hó 5-én este fél 10 órakor történt gyászos elhunytát. A megboldogult földi-maradványai az uri-utcza 698. sz. a. házából, — f. hó 7-én d. e. 10 órakor lesznek az ev. ref. egyházi szertartása szerinti megáldás után — Veresre szállítva, ott f. hó 8-án d. e. 10 órakor a családi sirboltba örök nyugalomra elhelyezve. Mely vég-tisztelettelre a »Biharmegyei Gazdasági Egyesület« t. tagjai tisztelettel meghívtnak.

* **A nagyváradai osztálymérnökség ketté választása.** Nagyvárad városa és a nagyváradai kereskedelmi iparkamara nemrég feliratot intézett a kereskedelmi miniszterhez, hogy tekintettel arra, miszerint Nagyvárad óriási vasut-hálózat központja, itt egy üzletvezetőséget állítson fel és pedig úgy, hogy a Nagyváradhoz közeleső, de ez időszert a kolozsvári, debreczeni és aradi üzletvezetőség alá rendelt vonalokból szerveznék az új üzletvezetőség hatásköre alá hálózatot. Ez a kérdés még függőben van, de egy másik érdekes hírt veszünk a fővárosból. Eszerint a nagyváradai osztálymérnökséget ketté választották.

Az államvasutak nagyváradai h. é. v. osztálymérnöksége alá ez idő szerint 378.8 kilométer hosszú vasuti vonal tartozik. Minthogy a közel jövőben megnyílásra kerülő *vészto kötegyán-hollódi* helyi érdekű vasut 83 kilométernyi vonalával szintén a nagyváradai üzletvezetőséghez osztandó be: az államvasutak igazgatósága Szeghalom székhelylyel új osztálymérnökséget állított föl, a melyhez a most említett vasuton kívül a *kisujszállás-gyoma, devaványa-köti, szeghalom-füzesgyarmati* és *püspökladány-füzesgyarmati* vonalokat osztották be. Az új osztálymérnökséghez beosztott vonalak hossza 212.649 kilométer tesz, a nagyváradai h. é. v. osztálymérnökség kezelésében pedig 247.968 kilométer hosszú vonal marad. A kereskedelemügyi miniszter az új osztálymérnökség föllállítását helyben hagyta.

* **Egy elfelejtett Rembrandt-kép.** A szentpétervári muzeum értékes műkincshez jutott nemrég; egy Rembrandt-képhez, mely Krisztust és a szamaritánus nőt ábrázolja. Ez a remekmű a Carskoje-Szeloban, az udvari tisztii lakosztály

egyik termében függött egész sereg régi lom társaságában. Csak véletlenségből látta meg egy műértő, akinek föltűntek a kép finomságai. A festmény egyes részei át voltak mázolva s az alapos restaurálás után Rembrandt kézzel is megtalálták az 1659-ik évszámmal. Ez a festmény a mult században még Blackwood angol magánzó birtokában volt s régebben egy metszet is készült róla, de azután megfoghatatlan módon eltűnt s még maig sem tudják, hogyan került Oroszországba. A szentpétervári Eremitage e művel együtt 42 eredeti Rembrandt-képpel dicsekedhetik.

* **Temetés.** Nagy részvét mellett ment végbe tegnap délelőtt néhai Wagner Józsefné temetése. A gyászbeszédet Sulyok István hely. vall. lelkész végezte s az egyházi énekkar néhány gyászdal énekelt. A koporsót elborították a szebbnél-szebb koszorúk. A temetést Weiszlovits Adolf temetkezési intézete rendezte.

* **Lábellen készítő iparosokat** mérközésre hívja fel a helybeli hadapród-iskola parancsnoksága: 1—3 éven át ki készít olesóbban 200 pár félszáru csizmát és 200 pár cipőt? F. hó 26-ig elég idő van arra, hogy a kezelőtisztii irodában bővebb tájékozást szerezzék, kiki megtehesse ajánlatát, kivált ha van hozzá 100 forint bánatpénze is.

* **Váltóhamisító paraszt.** Tegnapelőtt egy 200 frtos váltóval próbált szerencsét a Nagyvárad Takarékpénztárnál egy szürös, bockoros atyafi. A váltón Vári Imre volt elfogadóként, öreg Tikos András forgatóként aláírva. A takarékpénztár igazgatója Hoványi Géza dr. gyanusnak találta a váltót s különösen a kibocsátó öreg Tikos András aláírását, miért is kifizetését tegnapra halasztotta. Öreg Tikos András értesült a váltóról és feljelentette váltóhamisítás címén a váltó birtokosát. Az illető erről mit sem tudván tegnap megjelent a takarékpénztárban, hogy a pénzt felvegye, azonban ekkor már ott állott egy kiküldött rendőrtizedes s nyakonsipte a váltóval manipuláló atyafit és bekísérte. A vizsgálatnál kint, hogy az illetőt Takács Józsefnek hívják, bihari lakos. Azt vallotta, hogy ő a váltót egy vándorló legénytől kapta az uton.

* **Öngyilkosság.** Széplak községben egy fiatal ember öngyilkosságot követett el. *Pincze* Pompilusnak hívták. Otthonról eltávozott s elgyengülve tért haza. A község határára teljesen elerőtlenedett s beizent, hogy küldjön atyja kocsit érte, mert nem tud másként bemenni az atyja lakására. Küldött is ki kocsit az idősebbik fiával. Mikor már közel ért hozzá a kocsit, a beteg agyonlötötte magát. A kocsin aztán hazaszállították a holttestet.

* **Rendőri hírek.** Mauzl Ferenc kolozsvári-utcai koresmáros azon panaszt tette, hogy valaki üzlethelyiségében levő szikvizes üvegek közül, mintegy 40 drbot egyenkint elcsent. Tegnap végre sikerült a tettest megfogni. Földesi József munkás személyében éppen midőn távozásakor egy üveget kabátja alá csusztatott, a tettes bevallotta a lopást és azt is, hogy a lopott üvegeket 10 kr. értékesítette egy külvárosi öszeresnél.

IRODALOM.

— **Pap az oltárnál.** Irta Chaignon S. J., fordította az esztergomi papnövédek Magyar egyházirodalmi iskolája (II. kiadás.) E könyvnek néhány mondata alkalmas előkészületül, néhány sora megnyugtató hálaadásul szolgál a szent-mise áldozat bemutatásához a papoknak, az áldozáshoz a világiaknak. Olvasunk benne valamit s a többi kiszűjük gondolataink s érzelmeink fonalaiból. Azon vesszük észre magunkat, hogy olvadoz lelkünk. A ki beleméregül olvasásába, az kezd valamit érezni abból, a mit csak az átértett gondolatok szoktak eszközölni, valamint a »szellem és életből.« A tartalom csupa élet és áhitat. Esméket, gondolatokat ad a »hit titkáról, az olt. szentségről, de a gondolatok áhitattá olvadtak szét. Nevelő lelkünket tiszteletre a sz. mise-áldozat, az oltári

szentség iránt; de a tiszteletet ki nem csikarja hanem fakasztja. Ezt a művet egy jezsuita Páter írta, kit, mint az előszó-ban írja, a papság iránt való tisztelet és szeretet vezetett. Ezt nyújtja most itt az esztergomi Magyar egyházi-irodalmi iskola második kiadásában, alkalmas imakönyv alakban, s ajánlása csak visszhangját képezi annak az egyhangu, de sok ezer szívből fakadó elismerésnek, mely a művet sok nyelven ért több kiadásban kísérte. A mű végén a miséhez való előkészületi és hálaadó valamint egyéb bucsuimádságok is találhatók. Diszes vászonkötésben, vörös metszéssel 1 frt 40 kr.; fűzve 1 frt. A megrendelések a következő címre eszközöndők: »Egyházirodalmi iskola. Esztergom (Szeminárium).«

ZENE és MŰVESZET.

Hangverseny az Örökimádás temploma javára.

Az Országos Pázmány-Egyesület Katholikus Író és Hírlapírók Egyesülete 1899. ápril 10-én, este fél 8 órakor a Budapesti Katholikus Kör dísztermében az Erzsébet királyné emlékére építendő Örök-imádás temploma és az egyesület segély-alapja javára hangversenyt rendez Szilágyi Arabella, a magyar kir. operaház művésznője, Ludányiné Adél, Rambovsky Mariska urhölgyek, Broulik Ferenc császári és királyi kamaraénekes, Ruppnik Rezső tanár, gordonkaművész, Dombay Arthur urak, valamint a nemzeti zenede vonós zenekarának szíves közreműködésével. Helyárak: kőrszék 3 frt, ülőhely 1 frt 50 kr., karzati ülőhely 1 frt.

A hangverseny műsora. 1. Prolog. Irta Gyürky Ödön. Szavalja Rambovsky Mariska k. a. 2. Beethoven. C-moll hangverseny. Két zongorán előadják: Ludányiné Adél asszony, Dombay Arthur ur. 3. Gounod. Ave Mária. Éneklő Szilágyi Arabella k. a. (Harmonium, zongora- és gordonka kísérettel.) 4. Dombay Arthur. Largo. Előadja a nemzeti zenede vonós zenekara. 5. Dalok. Előadja Broulik Ferenc ur. 6. Gordonka-solo. Zongorakísérettel. Előadja Ruppnik Rezső ur. 7. Erkel F. Ala Grange-ária Hunyadi Lászlóból. Előadja Szilágyi Arabella k. a. 8. Bach. Gavotte. Előadja a Nemzeti zenede vonós zenekara.

Igazságszolgáltatás.

A föltámadt feleség. A pestvidéki törvénytársaságnál ma délelőtt Csányi István péczeli vasuti örült a vádlotta padján. Nem valami kényelmesen érezhette magát, annál kevésbbé, mivelhogy vele szemben, a panaszosok padján két felesége ült. Mindkettővel törvényesen megesküdött. Enyhítő körülménynek tudható be, hogy a két házasság között husz esztendei időköz telt el. Csányi István 1874-ben esküdött meg Pásztor Erzsébettel, hét évig együtt éltek. Csányi aztán megunta, elhagyta a feleségét és hosszas bolyongás után Péczelen telepedett le. Ott senki sem ismerte, legényembernek tartotta mindenki s ő maga mélységesen hallgatott elhagyott hitveséről főleg, akkor, amikor megismerkedett egy Báth Juliánna nevű leányszóval, a ki a legnagyobb mértékben megnyerte tetszését. Csányi nem sokat habozott megkérte szíve második választottjának kezét s 1896. nyarán polgári házasságra lépett vele. De bármily esőndben tartották is meg a lakadalmat, Pásztor Erzsébet, az első feleség tudomást szerzett róla s büntető feljelentést tett a férje ellen. Így került Csányi István bigamia miatt a törvény elé, hol azzal védekezett, hogy neki úgy rémlett, mintha az első felesége meghalt volna régen. A törvénytársaság azonban Horváth János kir. alügyész vádbeszéde után a véde-

kezését nem fogadta el és Csányi Istvánt egy évi börtönre ítélte kettős házasság bűntette miatt. A vádlott fellebbezett.

REGÉNY-CSARNOK.

TILTOTT UTAKON.

Laudor Henrik utazásai és kalandjai Tibetben. 22

Fordította: B. Gy.

Őreink nagyon szigorúak voltak hozzánk és gorombáskodtak velünk minden képzelhető módon.

Néhányan közülök azonban nagyon barátságosak voltak hozzánk és szerfölött sajnáltak bennünket és amikor csak tehették anélkül, hogy a többiek észrevették volna, mindig hoztak nekünk egy kis vaját és tsambát.

Mint hogy azon közvetlen őreinket gyakran felváltották, nem volt módunkban szorosabb barátságot kötni jóakaróinkkal, az új örök pedig rendesen idegenebbek voltak hozzánk és minél többször váltakoztak, annál rosszabb öröket kaptunk.

Egy napon valami különös esemény jött közbe, amely őreim közt nagy ijedelmet okozott.

Egy sziklafal közepén megállítottunk, a katonák mintegy 20 méternyire voltak tőlünk. Hogy szolgálmat és magamat mulattassam, hamarjában egy kis hasbeszélést rendeztem, mely úgy hallatszott, mintha én a sziklafalhoz beszélnék s onnan mindig választ kapnék. A tibetieket nagy félelem fogta el. Kérdeztek engem, hogy ki van odafent? Azt feleltem nekik, hogy egy jó ismerősöm van ott.

— Az is Henki (európai ember)? — kérdezték.

— Igen! — válaszoltam.

Amint az igent kimondtam, rögtön levelek minket a Yokról s feltettek egy lóra s azután eszeveszett nyargalással iramodtunk tovább a helyről.

Midőn arra a helyre érkeztünk, mely a 83°6'30" keleti hosszúság és 30°27'30" északi szélesség alatt fekszik, nagy szerencse lett osztályrészem.

E ponton találkozok ugyanis a Brahmaputra két fő forrás vize, mely itt egyesülvén egy folyót képez; az egyiket, mely északnyugat felől jön, már ismertem, mert jártam partjain, a másikat azonban, mely északkelet felől jön és déli irányban halad, még nem ismertem. Nagy örömmel a tibetiek a déli irányt vették és így alkalmam nyílt a nagy folyónak ezen utirányával és vidékével is megismerkedni. Ez egy síkságon fut keresztül és eredetét egy kis tóból veszi, mely a 82°47' keleti hosszúság és 30°33' északi szélesség alatt fekszik.

Az északi forrást saját nevemről neveztem el, amely tény, remélem, senki sem fogja szerénytelenségnek tekinteni, meggondolva azt, hogy én voltam az első európai, ki e helyeken szerzett ismereteiért oly sokat kiállott.

Nemsokára elértük az indiai határt, ahol szabadságunkat visszanyertük.

VÉGE.

TAVIRATOK.

A királyné emléke.

Budapest, április 6 (Saj. tud. táv.)
Mentonében a királyné egyszerű kömlekkét ma leplezték le. A leplezési ünnepélyen a királyt Eszterházy gróf képviselte.

A röpiratszerző.

Budapest, április 6. (Saj. tud. táv.)
A miniszterelnökségben Jancsó Benedek

dr. titkárt állásától felmentették. Hír szerint ez a váratlan felmentés összefüggésben van Bánffy br. nemzetiségi politikája című röpirattal, mely adatait nyilván a miniszterelnöki hivatal nemzetiségi osztályából nyerte s melynek megírásával eleinte Jeszenszky miniszteri tanácsost gyanúsították.

A drótnélküli táviratozás.

Budapest, ápril 6. (Saját tud. táv.)
A francia kormány, mint Párisból írják, elhatározta, hogy Páris és Dower közt kipróbálja a drótnélküli táviratozást. A párisi állomás az Eiffel tornyon lesz.

A láda titka.

Budapest, április 6. (Saj. tud. táv.)
A budapesti rendőrség ma megidézte a lábában zárt 6 éves gyermek anyját Jellinek Lipótnét. Férje Jellinek Lipót újpesti fuvaros csak most tudta meg, hogy nejének törvénytelen gyermeke van s azonnal elkergette.

Vilmos császár Monacóban.

Páris, április 6. Az »Echo de Paris« állítólag biztos forrásból arról értesül, hogy Vilmos császár az őszön a »Musée scientifique océanique« megnyitására Monacóba megy. (Magy. Táv. Ir.)

A Dreyfus-ügy.

Páris, április 6. A »Figaro« ma Bertulus vizsgálóbírónak a vallomását közli, aki a Speranza és Blanche aláírásu táviratok dolgában kihallgatta Picquart ezredet. Picquart a kihallgatás végén bizalmat keltett a vizsgálóbíróban, mert vallomásai igazaknak bizonyultak. Gonse tábornok fölszólította Bertulust, mondja meg Picquartnak, hogy sorsa attól függ, hogyan viselkedik a bíróság előtt. Bertulus leírta azután a madame Paysnál végzett házmozgást és Walsin-Esterházy letartóztatását. Madame Pays leánya azt vallotta, hogy ő a szerzője a »Speranza« aláírásu táviratnak, a »Blanche« aláírásu táviratot pedig Du Paty de Clamnak tulajdonította. A leány azután tagadta a Henry ezredes által beismert tényeket és azt, hogy a madame Paysnál lefoglalt papírok között terhelő irások vannak. Ezek között a papírok között olyan leveleket talált a vizsgálóbíró, amelyekben a »bale« szó fordult elő és egy másik írást, amelyben egy csupán »C« kezdőbetűvel jelzett szót talált. A leány meghökkent, amikor ezeket az irásokat neki megmutatták és akkor már beismerte, hogy a »Blanche« aláírásu távirat Walsin-Esterházytól, a »Speranza« aláírásu pedig Du Paty de Clamtól ered, miközben megjegyezte, hogy Esterházy gazember. Néhány nappal később visszavonta ezt a nyilatkozatot és azt mondta, hogy a lefoglalt irásoknak semmiféle jelentőségük nincs, hanem azért később mégis elkérte az említett irásokat. Bertulus azt vallotta továbbá, hogy Rothschildnak egy titkárnál Esterházytól való leveleket talált, amelyekben Esterházy azt írta, hogy a hadgyakorlatokra megy. Ez a levél az 1888. évre vonatkozik. Du Paty

de Clam biztosította Bertulus vizsgálóbíró, hogy Dreyfus bűnös és hogy Picquart ezredet tisztességes embernek tartja. Bertulus azután a fátyolos hölgyről nyilatkozott, aki az ő véleménye szerint nem más, mint Du Paty de Clam. Picquartnak egy nőrokona, akit a fátyolos hölgynek tartottak, bebizonyította, hogy a mentő ügyirat átadása idején nem volt Párisban. (Magy. Táv. Ir.)

Páris, április 6. (Saját tud. táv.) A »Figaro« tovább Bertulus vizsgálóbíró vallomását beszéli el a közte és Henry ezredes közt lefolyt beszélgetésről.

Bertulus: Ha Du Paty de Clam főbe is lövi magát és ha Walsyn-Esterházyt mint hamisítót meg is büntetik, marad még egy veszedelem: Ön! Ismerem Walsyn-Esterházynek egy levelét, melyet Jules Roche képviselőnek írt, melyben az ön jelleméről, képességeiről a legundokabb képet festi. Az áll a levélben, hogy ön mindig pénzzavarban van és neki adósa. Ha az ilyen levelek ellenségei kezébe kerülnek, azt fogják belőlük következtetni, hogy ön Esterházy-Walsynak okiratokat adott át.

Henry Erre könnyekbe tört ki s felkiáltott: Mentsen meg! Esterházy-Walsyn egy bandita!

Midőn kijelentettem, hogy Esterházy a borderau szerzője, Henry ezt válaszolta: — Ne sértse meg a hadsereg becsületét.

KÖZGAZDASÁG.

Az osztálysorsjáték.

Az osztálysorsjáték mai húzásánál a következő számokat sorsolták ki:

1000 koronát nyertek: 1296 6761 7656
15786 16750 21689 21843 23786 24953 28624
25087 36417 39034 53582 56520 63754 63854
64635 67505 67514 71408 75744 76163 76324
77038 81638 83005 83400 85329 85775 90017
96081 98399 98802. — 5000 koronát nyertek:
19846 30050 65045. — 2000 koronát nyertek:
7878 11815 12237 13064 41774 46439 53316
71708 76422 92503 95884 97761. — 500 koronát nyertek: 430 3182 5824 6605 6960 9430
16469 20136 20509 23308 24732 25979 26229
30046 31927 32166 32973 33103 34422 39082
42791 44418 45791 47664 48313 55702 55867
62422 65601 78324 80106 80137 83360 83634
84579 35087 86206 86379 89809 95312 96463
97272 97769 97796.

Közigazgatási bejárás. A kereskedelmiügyi miniszter elrendelte a Gyulától Barakonyig tervezett rendes nyomtávu helyi érdekű vasút közigazgatási bejárását. A bejárás folyó évi ápril hó 18-án reggel 9 órakor kezdik meg a gyulai vármegyeház tanácsstermében. Ápril 19-én ugyanott tárgyal a bizottság, 20-án pedig Seprősen a községházánál. A tervezett vonal 50 kilométer hosszú és Békés, Bihar és Arad vármegyék területein vonul át.

Hitelesítő hivatal Nagy-Létán. A kereskedelmi miniszter jóváhagyta, hogy Nagy-Létán hordóhitelesítő hivatalt állítsanak fel.

Uj piczulás bank Szentjobb községben új piczulás takarékszövetkezetet létesítettek. A szövetkezet élén annak fíradhatlan kezdeményezője: Zelinka János esperes-plébános működik mint elnök.

Nagyvárad-i hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyvárad-i piacon 1899. április hó 4-ik napján tartott vásárban eladott természetű termékek és élelmiszereknek.

Tiszta buza: 9.10—9.40. Kétszeres buza 7.50—7.90. Rozs 7.50—7.80. Arpa 5.50—5.90, Zab 5.40—5.60. Tengeri: 4.40—4.60. Borsó 15.—. Lenese 17.—. Bab 6.80. Köleskása 11.50. Burgonya 2.20. 100 kiló lángliszt 16.—, zsemlyeliszt 15.—, fehérkenyér liszt 14.—, barnakenyér liszt 13.—, széna fuvarral 2.—, szalma 0.60 Szalonna 62.—, 6 kiló zsup-szalma —08, 150 dkg alom-szalma —04. 1 köbm. bükkfa 3.20, tölgyfa 3.—, cserfa 3.35. 100 kiló marhahus 48.—. Öntött gyertya 46.—. Lámpaalaj 46.—. 1 liter ó-bor —50. Uj-bor —40. Pálinka —32, Szilva pálinka —80. Szesz 95.—. 1 mm. kőso 10.70. nyers fagyú 24.—. olvaszt. fagyú 32.—, szappan 25.—, birka gyapju —, magyar gyapju —, Egy hektoliter ó-bor 32.—, uj bor 26.—, mész 1.20, kemény faszén 1.70, puha faszén 1.50, kendermag 12.50. köles 6.—, repce —, dió 18.—, mogyoró —, aszalt szilva 17.—. Egy kilogramm savanyú káposzta 10, szalonna 66, sertéshus 52, juh-hus 32, veres hagyma 8, fog-hagyma 28, bors 1.—, paprika 1.20, barnakenyér 12. Egy liter kőolaj 20. 1 mm. bükköny —, 1 mm. luczernamag —, 1 mm. lóhere —, 1 mm. burgondi —.

Forgalmi kimutatás 1899. évi április 4-ről

Tiszta buza körülbelül 250 hltr, kétszeres buza 50 hltr, rozs 150 hltr, árpa 50 hltr. zab 60 hltr, tengeri 250 hltr, burgonya 400 hltr. Lásbas jószágok: Hizott sertés mintegy 45 drb, félhizott 50, sovány 76, süldő 100, malac: 180, hizott marha 7, jármás ökör 190,

fejős tehén 140, borju 120, bivaly 4, juh és kecske 380, ló 187.

Marha ártáblázat 1899. április 4-ről.

Egy pár első rendű jármás ökör 290—320, egy pár másodrendű jármás ökör 230—280, egy pár harmadrendű jármás ökör 115—200, 1 drb fejős tehén 50—100. 1 drb.vágó ökör 250 kgr. 65—85. 1 drb vágó tehén 150 kgr. 45—65, 1 drb. veres borju 10—17, 1 drb. fél éves borju 16—24, 1 drb. egy éves borju 22—33, két éves borju 32—56. gpár hizott sertés 46—78, 1 pár fél éves 20—24. 1 pár egy éves sertés 32—50, 1 pár két éves setés 52—76, egy drb igás ló 50—90, 1 pár ökörbőr 16—21, 1 pár tehénbőr 12—16, 1 pár borju bőr 5—8, 1 pár lóbőr 6—10.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Határidők.

Az irányzat gyenge.	
Buza áprilisra	9.15
Buza októberre	8.32
Uj tengeri	4.42
Rozs őszre	7.63
Zab őszre	5.63
Tengeri augusztusra	—

Értéktőzsde.

Budapest, április 6.

Az irányzat gyenge.	
Oszták hitel	369.25
Magyar hitel	397.50
Allamvasut	365.90
Rimamurányi	307.—
Magyar jelzálog	249.—
Salgótarjáni	636.—

Wagon-kölesön	623.—
Villamosvasut	225.—
Magyar leszámítoló	353.25
Iparbank	104.25
Budapest közuti	404.50
Kereskedelmi	1011.50
Déli vasut	78.—

Az irányzat nyugodt.

B. c. s. április 6.

Oszt. hitel	571.25
Magyar hitel	390.40
Allamvasut	366.15
Birodalmi márka	58.75

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. április 6-án.

Magyar aranyjárdék 4%	119.75
Magyar koronajárdék	97.85
Magyar vasuti kölesön aranyban 4/10%	121.—
Magyar vasuti kölesön ezüstben 2/10%	101.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	120.75
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	3650
Italmérsi jog megváltási kötvény	100.50
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	96.75
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölesön	167.25
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölesön	141.50
Oszták járdék papírban	100.75
Oszták járdék ezüstben	100.60
Oszták járdék aranyban	120.—
Oszták korona járdék	100.50
Oszták államsorsjegyek	139.50
Oszták magyar bankrészevény	920.—
Magyar hitelbankrészevény	386.25
Oszták hitelintézeti részevény	369.75
Oszták-magyar államvasuti részevény	363.20
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	358.60
Németbirodalmi márka	58.45
London vista	120.50
Párisi vista	47.80
20 márkás arany	11.88

A szorokszótért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1898. évi október 1-től.

Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.						Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.						Püspök-Ladány—Debreczen—Érmihályfalva.					
ind.	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	V. v.	ind.	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	V. v.	ind.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	T. v.
Kolozsvár	11 01	5 23	7 00	6 13	—	Nagykátá	9 15	1 55	5 45	8 30	—	P.-Ladány	4 06	1 31	6 00	2 29	6 05
B.-Hunyad	12 20	6 40	8 37	7 54	—	Szolnok	10 20	3 05	7 54	10 16	—	Debreczen	5 22	3 —	6 55	3 56	8 20
Csuesa	12 52	7 09	9 19	8 32	4 49	P.-Ladány	11 19	4 23	9 27	11 31	—	Érmihályfalva	6 35	4 01	7 38	4 58	9 47
Bucsa	—	—	9 33	8 51	5 13	Báránd	12 55	5 55	11 53	2 00	5 00	Érmihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.					
Brátka	—	—	9 50	9 10	5 38	Sáp	—	—	12 07	2 12	5 17	Sz. v. Sz. v. Sz. v. Sz. v. Gy. v.					
Rév	1 34	7 47	10 08	9 30	6 13	B.-Ujfalva	1 17	6 15	12 24	2 27	5 38	Érmihályfalva	6 36	11 09	5 35	9 14	8 13
Élesd	1 48	7 59	10 25	9 48	6 42	M.-Peterd	1 33	6 30	12 46	2 47	6 04	Debreczen	3 37	12 36	8 15	10 27	9 01
Mező-Telegd	2 01	8 11	10 42	10 07	7 10	M.-Keresztes	—	—	1 14	3 12	6 37	P.-Ladány	5 13	1 45	9 45	11 28	9 48
F.-Vásárhely	—	—	11 01	10 27	7 38	Bors	—	—	1 28	3 25	6 56	Debreczen—Nagy-Léta—Vértés—Debreczen—Nagy-Léta					
Várad-Velenceze	2 25	8 32	11 10	10 37	7 51	Püspöki	—	—	1 36	3 32	7 08	V. v. V. v. V. v. V. v.					
Nagyvárad	2 31	8 38	11 17	10 44	8 —	Nagyvárad	2 11	7 07	1 48	3 42	7 22	Debreczen i.	8 35	4 21	Nagy-Léta-	5 25	1 05
Nagyvárad	2 38	8 43	11 32	11 04	2 22	Nagyvárad	2 18	7 14	2 06	3 58	1 22	Sáránd	9 28	5 06	Vértés ind.	—	—
Püspöki	—	8 51	11 42	11 14	2 37	V.-Velenceze	2 24	—	2 30	4 05	1 31	H.-Bagos	9 41	5 17	M.-Pályi	5 47	1 30
Bors	—	—	11 50	11 22	2 48	F.-Vásárhely	—	—	2 41	4 16	1 46	H.-Pályi	10 05	5 41	H.-Pályi	6 03	1 48
Mező-keresztes	—	—	12 03	11 37	3 20	M.-Telegd	3 18	9 23	12 29	12 05	4 16	M.-Pályi	10 20	5 55	H.-Bagos	6 18	2 05
Mező-Peterd	—	—	12 15	11 50	3 38	Élesd	3 33	9 38	12 47	12 25	4 49	N.-Léta-	—	—	Sáránd	6 40	2 29
B.-Ujfalva	3 18	9 23	12 29	12 05	4 16	Rév	3 33	9 38	12 47	12 25	4 49	Vértés	10 43	6 15	Debreczen é.	7 18	3 13
Sáp	3 33	9 38	12 47	12 25	4 49	Brátka	—	—	4 06	5 43	4 08	Sáránd—Derecske. Derecske—Sáránd.					
Báránd	—	—	1 01	12 41	5 13	Bucsa	—	—	4 27	6 04	4 36	Sáránd ind.	9 38	5 16	Derecske ind.	6 00	9 09
P.-Ladány	4 03	10 06	1 34	1 19	5 31	Csuesa	4 16	9 06	4 53	6 31	5 03	Derecske ér.	9 57	5 35	Sáránd ér.	6 20	01 42
Szolnok	5 39	11 44	3 35	3 37	—	B.-Hunyad	4 52	9 37	5 32	7 16	—						
Nagy-Kátá	6 34	12 41	4 45	5 07	—	Kolozsvár	5 55	10 37	6 59	8 33	—						
Budapest	7 50	10 50	6 20	7 10	—												

† A vonatok közlekedési ideje közép-európai idő szerint van kitüntetve. — A vastagabb számok este 6 órától eggyel 5 óra 59 percig terjedő éjjeli időt jelentik. A *-gal jelzettek feltételes megállóhelyek.